

Strafrecht

Handleiding voor netwerkpartners van
het Openbaar Ministerie

OPENBAAR MINISTERIE

Juni 2022

OPENBAAR MINISTERIE

Beste lezer,

Voor u ligt *Strafrecht: handleiding voor netwerkpartners van het Openbaar Ministerie*. In de aanpak van criminaliteit en het voorkomen van recidive werkt het Openbaar Ministerie nauw samen met uiteenlopende netwerkpartners uit het straf-, zorg en sociaal domein. In deze domeinoverstijgende samenwerking is het van groot belang dat we inzicht hebben in elkaars kaders en mogelijkheden.

Met deze handleiding willen we inzichtgeven in het Openbaar Ministerie en de mogelijkheden die het strafrecht kan bieden. We hopen hiermee bij onze samenwerkingspartners op operationeel, tactisch en bestuurlijk niveau inzicht en begrip te genereren voor de complexe afwegingen die officieren van justitie en andere OM-professionals dagelijks moeten maken. Zij zijn erop gericht om recht te doen aan verdachte, slachtoffers en samenleving vanuit de wettelijke kaders en strafvorderlijke beginselen.

Deze handleiding beschrijft hoe het Openbaar Ministerie intern is georganiseerd. Daarnaast vindt u een korte uitleg over het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering, het proces van aanhouding tot veroordeling en de afdoeningsmogelijkheden die het OM tot haar beschikking heeft. Ook worden enkele belangrijke wetsartikelen en juridische processen toegelicht. Tot slot lichten we toe welke rol het OM in de netwerksamenwerking kan en wil vervullen.

Voor actuele informatie kunt u altijd terecht op [om.nl](https://www.om.nl). We hopen dat deze handleiding inzicht geeft in zowel het Openbaar Ministerie als in de juridische wereld.

Juni 2022

Inhoudsopgave

1	Algemene informatie	5
1.1	Het Openbaar Ministerie	5
1.2	Organisatie van het OM	5
1.3	Arrondissementsparketten	6
2	Strafrecht en strafvordering	7
2.1	Wetboek van Strafrecht – materieel strafrecht	7
2.2	Wetboek van Strafvordering – formeel strafrecht	7
2.3	Bewijsregels	7
2.4	Rechten van de verdachte	8
3	Voorarrest	8
3.1	Aanhouding (art. 53 Sv.)	9
3.2	Aanhouding buiten heterdaad (art. 54 Sv.)	10
3.3	Inverzekeringstelling (IVS)	10
3.4	Voorgeleiding ter inbewaringstelling	10
3.5	Voorlopige hechtenis (VH)	11
4	De zittingen	11
4.1	Pro-forma zitting	11
4.2	Regiezitting	11
4.3	Inhoudelijke zitting	12
5	Afdoeningsmogelijkheden	12
5.1	Dagvaarden	12
5.2	Strafbeschikking	13
5.3	Sepot	14
5.4	Halt	14
6	Straffen en maatregelen	15
6.1	Hoofdstraffen	15
6.2	Maatregelen	15
6.3	Voorwaarden	16

OPENBAAR MINISTERIE

7	Belangrijke wetsartikelen	17
7.1	Gedragsaanwijzing (509hh Sv.)	17
7.2	Inrichting voor Stelselmatige Daders (art. 38m Sr.)	17
7.3	Terbeschikkingstelling (art. 37 Sr.)	18
7.4	Ontoerekeningsvatbaarheid (art. 39 Sr.)	19
7.5	Vrijheidsbeperkende maatregel (art. 38v Sr.)	20
7.6	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)	20
8	Juridische processen	21
8.1	Dadelijke uitvoerbaarheid (DUT)	21
8.2	Tenuitvoerlegging voorwaardelijke straf (TUL)	21
8.3	Voorlopige tenuitvoerlegging (VTUL)	21
8.4	Voorwaardelijke Invrijheidsstelling (VI)	22
9	Jeugd	23
9.1	Adolescentenstrafrecht (ASR)	23
9.2	Kinderbeschermingsmaatregel (KB)	23
9.3	Ondertoezichtstelling (OTS)	24
9.4	Gezagsbeëindigende maatregel	24
10	OM in het netwerk Straf met Zorg	24

1 Algemene informatie

1.1 Het Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie (OM) is de enige instantie in Nederland die verdachten voor de strafrechter kan brengen. Wanneer iemand wordt verdacht van het plegen van een strafbaar feit, krijgt hij of zij met het OM te maken.

Het werk van het OM is erop gericht dat daders een passende straf krijgen, dat slachtoffers en nabestaanden het gevoel hebben dat er iemand naast hen staat, en dat de samenleving voelt dat het recht bij het OM in goede handen is.

De hoofdtaken van het OM zijn:

- leiding geven aan de politie bij het opsporen van strafbare feiten;
- strafbare feiten vervolgen en verdachten voor de rechter brengen;
- afdoen van strafbare feiten zonder tussenkomst van een rechter.

Het OM bemoeit zich alleen met het strafrecht en niet met burgerlijke zaken als huurgeschillen, arbeidskwesties of echtscheidingsprocedures.

Het OM heeft nog een aantal bijzondere taken. De officier van justitie kan de rechter vragen om verplichte zorg op te leggen bij personen met een psychiatrische aandoening die een gevaar voor zichzelf of de omgeving zijn. Ook geeft het OM toestemming voor het begraven van het stoffelijk overschot als iemand een niet-natuurlijke dood is gestorven.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van straffen en maatregelen (die door de rechter of het OM zijn opgelegd) ligt niet bij het OM, maar bij de minister voor Rechtsbescherming. Het Administratie- en Informatiecentrum voor de Executieketen (AICE)¹ coördineert de uitvoering van straffen en maatregelen.

1.2 Organisatie van het OM

Het OM is een landelijke organisatie, verdeeld over tien arrondissementen. Deze zijn gelijk aan de tien regionale eenheden van de politie. Aanvullend:

- richt het Landelijk Parket zich op de bestrijding van (internationaal) georganiseerde misdaad;
- bestrijdt het Functioneel Parket criminaliteit op het gebied van milieu, economie en fraude;
- beoordeelt het Parket Centrale Verwerking OM alle beroepen tegen verkeersboetes;
- behandelen de vier vestigingen van het Ressortsparket de zaken waarin hoger beroep wordt aangetekend.

---

¹ AICE is een onderdeel van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB).

OPENBAAR MINISTERIE

De arrondissementsparketten worden geleid door hoofdofficieren van justitie en aan het hoofd van het Ressortsparket staat de hoofdadvocaat-generaal. Het College van procureurs-generaal in Den Haag geeft leiding aan het OM. De minister van Justitie en Veiligheid is politiek verantwoordelijk voor het OM. Hij bepaalt samen met het College de prioriteiten in de opsporing en vervolging.

In totaal werken er bijna 5200 medewerkers bij het OM: officieren van justitie, parketsecretarissen, administratief personeel, beleidsmedewerkers en ondersteunende medewerkers.

1.3 Arrondissementsparketten

Op de meeste arrondissementsparketten zijn de afdelingen Onderzoeken en Interventies verantwoordelijk voor de vervolging van strafbare feiten. Sommige parketten hebben ook een PGA-team waar de vervolging van kwetsbare verdachten met problematiek op meerdere leefgebieden plaatsvindt. Ook pakken zij zaken gericht op Kindermishandeling, Jeugd en Zeden op.

Een belangrijk onderdeel binnen Interventies is ZSM. Veelvoorkomende criminaliteit als (winkel)diefstal, vernieling, licht uitgaansgeweld of verduistering zorgt voor veel overlast en vraagt om een daadkrachtig en afgewogen optreden. Daarvoor is de ZSM-aanpak bedoeld. Binnen ZSM werken politie, OM en ketenpartners zeven dagen per week veertien uur per dag samen. Zo weten daders en slachtoffers snel waar ze aan toe zijn.

Alle parketten hebben een team Verplichte Zorg. De Verplichte Zorg officieren, secretarissen en administratief medewerkers zorgen voor de uitvoering van de Wet Verplichte GGZ en adviseren in het primair proces in zaken met zogenoemde personen met verward gedrag.

De grootste afdeling op de arrondissementsparketten is de afdeling Administratie waar alle ondersteunende administratieve processen als roosterplanning en zittingsvoorbereiding zijn ondergebracht.

De afdeling Beleid en Strategie is de verbindende schakel tussen het parket en de (lokale) buitenwereld. De afdeling is onder meer verantwoordelijk voor beleidsadvies- en ondersteuning op diverse criminaliteitsterreinen, persvoorlichting en communicatie.

Ten slotte zorgen de medewerkers van de afdeling Bedrijfsvoering dat de parketmedewerkers de informatie en middelen hebben om hun werk te doen.

2 Strafrecht en strafvordering

2.1 Wetboek van Strafrecht – materieel strafrecht

Het Nederlandse Wetboek van Strafrecht (vaak afgekort tot Sr. of WvSr.) vormt samen met het Wetboek van Strafvordering de basis van het Nederlandse strafrecht. Het Wetboek van Strafrecht bestaat uit drie boeken:

- Algemene bepalingen. Het boek Algemene Bepalingen bepaalt zaken die gelden voor overtredingen en misdrijven, zoals de soorten straffen die opgelegd kunnen worden en indicaties voor strafverlaging en strafverhoging.
- Misdrijven. Misdrijven zijn ernstige delicten. In het Tweede Boek van het WvSr. worden alle commune misdrijven inclusief de maximaal op te leggen straf beschreven. Hierbij valt te denken aan misdrijven tegen de veiligheid van de staat, valsheid in geschrifte, misdrijven tegen het leven gericht en mishandeling.
- Overtredingen. Het Derde Boek beschrijft de overtredingen en vermeldt tevens de maximumstraf, wat in veel gevallen een geldboete is. Voorbeelden van overtredingen zijn openbare dronkenschap en het betreden van een verboden gebied (veelal aangegeven met een bord waarop art. 461 vermeld staat).

2.2 Wetboek van Strafvordering – formeel strafrecht

Het Wetboek van Strafvordering (vaak afgekort tot WvSv. of Sv.) bepaalt hoe strafbare feiten worden opgespoord en vervolgd en vormt samen met het Wetboek van Strafrecht de basis van het Nederlandse strafrecht. In het Wetboek van Strafvordering staan de regels voor het opsporen van misdrijven, het onderzoek, de vervolging, de rechten en plichten van de partijen, de besluitvorming en de uitvoering van de beslissingen.

2.3 Bewijsregels

Er bestaat een verschil tussen verdenking en bewijs. Iemand kan verdacht worden van een strafbaar feit, maar om tot een daadwerkelijke veroordeling te komen is het nodig dat wettig en overtuigend bewijs geleverd wordt. Wettig houdt in dat het bewijs voldoet aan de wettelijke eisen. Overtuigend betekent dat de rechter persoonlijk door het bewijs is overtuigd dat de verdachte inderdaad schuldig is aan datgene waarvan hij verdacht wordt. Artikel 339 Sv. geeft een overzicht van de bewijsmiddelen die als wettig worden erkend:

- eigen waarneming van de rechter t.t.v. de zitting;
- verklaringen van de verdachte;
- verklaringen van een getuige
- verklaringen van een deskundige;
- schriftelijke bescheiden.

OPENBAAR MINISTERIE

Een veroordeling dient altijd onderbouwd te worden met minimaal twee bewijsstukken. Als de politie eigen waarnemingen noteert, dan kan één procesverbaal voldoende zijn.

2.4 Rechten van de verdachte

Als onderdeel van een goede procesgang is het OM verantwoordelijk voor de rechtsbescherming van de verdachte en daarom gebonden aan diverse bepalingen. In artikel 6 van Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) is het recht op een eerlijk proces vastgelegd. Het betreft het recht op een eerlijke en openbare behandeling van de zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. Daarnaast geldt de onschuldpresumptie; de verdachte wordt voor onschuldig gehouden totdat de schuld bij de wet is vastgesteld.

Ook heeft de verdachte

- het recht te weten van welk strafbaar feit hij/zij verdacht wordt;
- het recht zichzelf te verdedigen of daarbij de bijstand te hebben van een raadsman;
- het recht op voldoende tijd (en faciliteiten) om de zaak ter verdediging voor te bereiden;
- het recht om getuigen (te doen) oproepen en ondervragen
- het recht op een tolk;
- het recht te zwijgen op vragen van de politie, het OM of een rechter, tijdens verhoor (art. 29 Sv.) of de zitting (art. 273 lid 2 Sv).

3 Voorarrest

In onderstaande tabel staat het schema van voorarrest weergegeven. Dit begint met de aanhouding voor een strafbaar feit.

Aanhouding voor verhoor	Door:	Politie
	Tijd:	6 of 9 uur, afhankelijk van het feit (de tijd tussen 00.00 en 09.00 telt niet mee) ²

---

² Het aantal uur is afhankelijk van het delict waar iemand van verdacht wordt. Voor feiten waarvoor voorlopige hechtenis (VH) is toegestaan, geldt een termijn van negen uur, voor feiten waarvoor VH niet is toegestaan, geldt een termijn van zes uur. Onder VH-feiten vallen: feiten waarop een gevangenisstraf van 4 jaar of meer is gesteld en feiten die vallen onder artikel 67 lid 1 sub b en c Sv. Daarnaast is voorlopige hechtenis toegestaan indien

OPENBAAR MINISTERIE

	Plaats:	Politiebureau
Inverzekeringstelling (ivs)	Door:	(Hulp)officier van justitie
	Tijd:	Maximaal 6 dagen (2 x 3 dagen)
	Plaats:	Politiebureau
Inbewaringstelling (ibs)	Door:	Rechter-commissaris
	Tijd:	Maximaal 14 dagen
	Plaats:	Huis van bewaring
Gevangenhouding	Door:	Rechtbank
	Tijd:	Maximaal 90 dagen
	Plaats:	Huis van bewaring of gevangenis

De totale periode waarin iemand heeft vastgezetten vóór eventuele veroordeling, heet voorarrest. Na de eerste zitting kan het voorarrest telkens door de rechtbank worden verlengd tot de zaak onherroepelijk is. Het voorarrest tot aan de eerste zittingsdag kan in totaal maximaal 110 dagen duren:

- maximaal 2 keer 3 dagen inverzekeringstelling;
- maximaal 14 dagen bewaring;
- maximaal 90 dagen gevangenhouding.

Na een veroordeling worden de dagen dat iemand in voorarrest heeft gezeten van de straf afgetrokken. Een rechtszitting begint binnen de termijn van 110 dagen.

3.1 Aanhouding (art. 53 Sv.)

Aanhouden is het ontnemen van de vrijheid van een verdachte, met als doel hem over te brengen naar een plaats voor verder onderzoek, bijvoorbeeld het politiebureau. Een aanhouding op heterdaad (art. 128 Sv.) houdt in dat een verdachte wordt aangehouden wanneer het strafbare feit ontdekt wordt, terwijl het wordt begaan of vlak nadat het begaan is. In artikel 53 Sv. staat dat, in het geval van een heterdaad, eenieder gerechtigd is de verdachte aan te houden. Hieronder wordt dus ook de burger verstaan. De verdachte dient wel zo snel mogelijk aan een opsporingsambtenaar of Officier van Justitie te worden overgedragen. Voor een verdenking van een strafbaar feit is het nodig dat uit

---

verdachte geen vaste woon- of verblijfplaats in Nederland heeft en een feit heeft gepleegd waarop een gevangenisstraf is gesteld.

OPENBAAR MINISTERIE

feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit voortvloeit.

3.2 Aanhouding buiten heterdaad (art. 54 Sv.)

Om een verdachte buiten heterdaad aan te houden, zijn twee zaken vereist. Ten eerste moet het gaan om een feit waarvoor voorlopige hechtenis kan worden bevolen. Dit houdt in dat er minimaal vier jaar gevangenisstraf opgelegd kan worden, of dat het een feit is dat apart is benoemd in artikel 67 WvSv. Ten tweede kan alleen een bevoegd persoon een aanhouding buiten heterdaad verrichten. Een bevoegd persoon is de Officier van Justitie en indien zijn/haar optreden niet kan worden afgewacht, de hulpofficier van Justitie³. Als tevens het optreden van de hulpofficier niet kan worden afgewacht, is een lagere opsporingsambtenaar bevoegd. Wel dient de verdachte zo snel mogelijk voor de officier of hulpofficier te worden geleid.

3.3 Inverzekeringstelling (IVS)

Een verdachte mag in verzekering worden gesteld indien aan twee voorwaarden is voldaan. Ten eerste moet sprake zijn van een VH-feit⁴. Ten tweede is IVS slechts toegestaan als dit in het belang van het onderzoek is. Hierbij valt o.a. te denken aan het horen van getuigen, het veiligstellen en bekijken van camerabeelden, het voorkomen van een vlucht en het afnemen van celmateriaal voor DNA-onderzoek. De (hulp)officier kan de IVS bevelen, voor de maximale duur van 2 x 3 dagen.

3.4 Voorgeleiding ter inbewaringstelling

Na afloop van de inverzekeringstelling besluit de Officier van Justitie of er grond bestaat om een verdachte langer vast te houden. De Officier kan voorlopige hechtenis vorderen bij de Rechter-Commissaris (RC) als er een serieuze verdenking is dat de verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit. Het gaat dan om misdrijven uit artikel 67 WvSv waarop een gevangenisstraf van vier jaar of meer staat. Naast deze ernstige bezwaren zijn er ook gronden nodig voor de vordering voorlopige hechtenis. Deze gronden zijn in de wet vastgelegd en zijn: recidivegevaar, vluchtgevaar en geschokte rechtsorde (dat wil zeggen dat de samenleving is geschokt door de ernst van het feit, bijvoorbeeld verkrachting of moord). Op dit soort feiten is staat vaak een gevangenisstraf van 12 jaar of meer. De verdachte wordt in dat geval voorgeleid aan de RC. Als deze beslist dat een verdachte langer vastgehouden mag worden, begint de voorlopige hechtenis.

---

³ Een hulpofficier van Justitie is een politieagent met een speciale opleiding en speciale bevoegdheden die bij opsporing en vervolging het Openbaar Ministerie assisteert.

⁴ Zie voetnoot 2 voor een toelichting op de voorlopige hechtenis.

3.5 Voorlopige hechtenis (VH)

Als de Rechter-Commissaris (RC) instemt met het verzoek van de Officier van Justitie om een verdachte na de inverzekeringstelling langer vast te houden, begint de voorlopige hechtenis. Deze bestaat uit twee delen:

- Het eerste deel heet bewaring en duurt maximaal 14 dagen. Doorgaans wordt een verdachte overgebracht naar een Huis van Bewaring.
- Het tweede deel is de gevangenhouding, dat opgelegd kan worden door de Raadkamer van de rechtbank. Gevangenhouding duurt maximaal 90 dagen.

De voorlopige hechtenis kan tussentijds worden beëindigd. Een verdachte kan geschorst worden uit de voorlopige hechtenis, waarbij bepaalde voorwaarden kunnen worden opgelegd. De voorlopige hechtenis kan ook opgeheven worden. Met andere woorden: opheffing is een definitieve beëindiging van de voorlopige hechtenis. Bij een schorsing blijft de voorlopige hechtenis staan, maar wordt de hechtenis geschorst. Deze kan, als de verdachte zich niet aan bepaalde voorwaarden (zie paragraaf 6.3) houdt, weer worden teruggedraaid.

4 De zittingen

4.1 Pro-forma zitting

In de wet is vastgelegd dat wanneer de verdachte 110 dagen in voorarrest heeft vastgezeten, de strafzaak op zitting moet worden gebracht. Wanneer op dat moment het onderzoek tegen verdachte nog niet is afgerond, wordt de zaak op zitting pro forma behandeld. Er vindt dan nog geen inhoudelijke behandeling plaats.

Pro forma is Latijn voor 'voor de vorm'. Na de pro forma zitting blijft de verdachte de verdachte in voorarrest. De advocaat van de verdachte kan tijdens de pro forma zitting een verzoek doen om schorsing of opheffing van de voorlopige hechtenis. Daarnaast kan de advocaat andere verzoeken doen, bijvoorbeeld het verzoek om getuigen te horen of deskundigen te benoemen. Na schorsing van het onderzoek ter terechtzitting komt de verdachte uiterlijk binnen 90 dagen weer op zitting. Er is wettelijk geen grens gesteld aan het aantal schorsingen en pro forma zittingen.

4.2 Regiezitting

Een regiezitting is een zitting van een rechtbank of gerechtshof ter voorbereiding van de inhoudelijke behandeling van een rechtszaak. Regiezittingen worden gehouden bij gecompliceerde zaken. De procespartijen nemen deel aan een regiezitting, te weten de Officier van Justitie, de verdediging en slachtoffer(s). De onderwerpen die tijdens de zitting aan de orde komen zijn de stand van het

OPENBAAR MINISTERIE

onderzoek en vooral de vraag of aanvullend onderzoek, zoals het horen van getuigen, gewenst is voordat de inhoudelijke behandeling van de zaak begint. De rechtbank neemt aan de hand hiervan beslissingen over de verdere procedure in de procesgang.

4.3 Inhoudelijke zitting

Als het onderzoek volledig is afgerond, vindt de inhoudelijke behandeling van de zaak plaats. Deze zitting verloopt altijd volgens een vast proces. De rechter controleert de persoonsgegevens van de verdachte. Daarna draagt de Officier van Justitie de tenlastelegging voor. Dit houdt in dat de officier aangeeft welke feiten de verdachte worden verweten. De rechter doet vervolgens onderzoek door vragen te stellen aan de verdachte, getuigen/deskundigen te horen, stukken voor te houden en aandacht te besteden aan de persoonlijke omstandigheden van de verdachte. Het slachtoffer (of diens nabestaanden) van een ernstig strafbaar feit heeft tijdens een zitting spreekrecht; het slachtoffer mag spreken of een slachtofferverklaring voorlezen.

Hierna formuleert de Officier van Justitie de strafeis (requisitoir). De advocaat verdedigt de verdachte (pleidooi). Daarna volgt de reactie van de Officier van Justitie (repliek). Tot slot reageert de advocaat van de verdachte (dupliek). Ook het slachtoffer krijgt nog de gelegenheid te reageren op wat de officier en de advocaat naar voren hebben gebracht. Het laatste woord is aan de verdachte. De rechter sluit het onderzoek en doet direct uitspraak (enkelvoudige kamer) of na 14 dagen (meervoudige kamer). In ingewikkelde zaken kan de rechter op latere datum dan na 14 dagen vonnis wijzen.

5 Afdoeningsmogelijkheden

5.1 Dagvaarden

Het OM heeft een eigen beslissingsbevoegdheid ten aanzien van de vervolging van strafbare feiten en heeft daarvoor een aantal mogelijkheden. Zo kan het OM besluiten de verdachte te dagvaarden. Dit betekent dat de zaak aan de rechter wordt voorgelegd. Het is bij wet vastgelegd dat, indien een verdachte in voorlopige hechtenis zit, de zaak binnen 110 dagen na aanhouding van de verdachte voor de rechter moet komen. Als het onderzoek op dat moment nog niet is afgerond, wordt de zaak pro forma behandeld. Als de verdachte zijn/haar zaak in vrijheid mag afwachten – en dus op vrije voeten is gesteld – ontvangt hij/zij de dagvaarding thuis. Er is geen termijn waarbinnen deze zaken behandeld moeten worden. In een dagvaarding staat het feit waarvan iemand verdacht wordt (tenlastelegging).

OPENBAAR MINISTERIE

Er bestaan meerdere soorten rechters: de verdachte kan gedagvaard worden voor de enkelvoudige kamer (o.a. politierechter, kantonrechter of kinderrechter) of voor de meervoudige kamer:

- De enkelvoudige kamer beslist over de minder ernstige of ingewikkelde strafzaken, waarvoor de Officier van Justitie maximaal één jaar gevangenisstraf kan eisen. Voorbeelden van dergelijke zaken zijn diefstal, bedreiging en vernieling. De enkelvoudige kamer doet aan het eind van de zitting direct uitspraak.
- De meervoudige kamer bestaat uit drie rechters en beslist over ernstige of ingewikkelde zaken. De meervoudige kamer gaat na de zitting in beraad en doet na 14 dagen uitspraak.

De periode van dagvaarding tot daadwerkelijke behandeling duurt een aantal maanden. Deze tijd is nodig om het onderzoek af te ronden, een adviesrapport (van de reclassering de Raad voor de Kinderbescherming of het NIFP) op te laten stellen en de advocaat de gelegenheid te geven het volledige dossier door te nemen. Toch kunnen sommige zaken versneld op zitting worden aangebracht. Dit heet supersnelrecht (behandeling binnen 3 dagen) of snelrecht (behandeling binnen 14 dagen). Deze versnelde afdoening is alleen mogelijk bij eenvoudige zaken van meerderjarige verdachten waarbij geen verder onderzoek nodig lijkt, eventuele schade van slachtoffer(s) direct duidelijk is en geen adviesrapport of enkel een verkort advies of verklaring van de reclassering nodig is. Het gaat om zaken als winkeldiefstal, openlijk geweld, vernielingen, brandstichting, bedreigingen en eenvoudige mishandeling.

5.2 Strafbeschikking

Het OM kan voor veel voorkomende strafbare feiten zelf (zonder tussenkomst van een rechter) een straf opleggen. Dit gebeurt door het opleggen van een strafbeschikking. De officier van justitie kan een strafbeschikking opleggen voor overtredingen en misdrijven waarvoor maximaal 6 jaar gevangenisstraf kan worden opgelegd. Dat zijn strafbare feiten als: eenvoudige mishandeling, winkeldiefstal, openbare dronkenschap, bedreiging, rijden onder invloed, ordeverstoring, bedelen, en vandalisme. Een strafbeschikking kan bestaan in de vorm van:

- Geldboete;
- Taakstraf t/m 180 uur;
- Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen (tot max 6 maanden);
- Betaling van schadevergoeding aan het slachtoffer;
- Gedragsaanwijzing (bijvoorbeeld een stadionverbod);
- Storting van een geldsom in het schadefonds geweldsmisdrijven;
- Onttrekking aan het verkeer van in beslag genomen goederen;
- Afstand van in beslag genomen goederen (verbeurdverklaring).

OPENBAAR MINISTERIE

Het opleggen van gevangenisstraf is niet mogelijk bij een strafbeschikking. Strafbare feiten waarvoor een gevangenisstraf gepast is, moeten aan de rechter worden voorgelegd. Bij een aantal vormen van de strafbeschikking (o.a. de taakstraf en gedragsaanwijzing), is het verplicht de verdachte te horen. Als de verdachte het niet eens is met de strafbeschikking, kan deze hiertegen in verzet gaan en wordt de zaak alsnog bij de rechter aangebracht.

5.3 Sepot

Het OM is de instantie die beslist of al dan niet tot vervolging wordt overgegaan. Dit wordt het opportunitiebeginsel genoemd. Het OM kan, op grond van het algemeen belang, dus ook beslissen om niet te vervolgen. Als het OM niet verder vervolgt, is er sprake van een sepot. Er zijn twee soorten sepot:

- het technisch sepot. Tot een technisch sepot wordt besloten als het juridisch niet mogelijk is om een vervolging met succes af te ronden. Bijvoorbeeld: er is onvoldoende bewijs, de verdachte is overleden of de voor vervolging van sommige feiten noodzakelijke klacht ontbreekt.
- het beleidssepot. Als wordt besloten tot een *beleidssepot* betekent dit dat de zaak op zich vervolgd zou kunnen worden maar dat er gronden zijn (aan het algemeen belang ontleend) waarom daarvan wordt afgezien. Bijvoorbeeld: het betreft een wel heel gering feit, de aangever heeft een belangrijke mate van medeschuld, de verdachte heeft de veroorzaakte schade reeds vergoed of de verdachte is op een andere wijze al flink gestraft (zoals ontslag).

5.4 Halt

Voor jongeren bestaat nog een alternatieve afdoening: de Halt-interventie. Dit is een interventie voor jongeren van 12 tot 18 jaar, die voor bepaalde delicten kan worden opgelegd. Voorbeelden van delicten zijn openlijk geweld tegen goederen, (poging tot) (winkel)diefstal, openbare dronkenschap en schoolverzuim.⁵ De jongere moet het gepleegde feit bekennen en instemmen met de verwijzing naar Halt. Een Halt-interventie kan bestaan uit het maken van werk- of leeropdrachten, schade vergoeden, het aanbieden van excuses en gesprekken tussen jongere, ouders en de Halt-medewerker. De Halt-interventie is in het belang van de jongere: ze leren hoe ze in het vervolg andere keuzes kunnen maken en op deze manier een strafblad (justitiële aantekening) kunnen voorkomen. Op ZSM worden veel jeugdzaken naar Halt verwezen.

---

⁵ Zie voor de gehele lijst aan delicten: <https://www.halt.nl/media/1062/140825-voorwaarden-halt.pdf>

6 Straffen en maatregelen

Het opleggen van een straf kent meerdere doelen:

- vergelding voor het leed dat is berokkend (genoegdoening voor het slachtoffer of nabestaanden);
- afschrikking (om anderen ervan te weerhouden strafbare feiten te plegen);
- bescherming van de samenleving (tegen gevaarlijke criminelen);
- 'resocialisatie' (voorkomen dat daders opnieuw een strafbaar feit plegen).

Het bepalen van de strafmaat is maatwerk. Bij het vaststellen van de strafeis en het opleggen van de straf kijken officieren van justitie en rechters niet alleen naar het gepleegde misdrijf, maar ook naar de persoon van de verdachte, de omstandigheden waaronder het feit is gepleegd en de impact op het slachtoffer.

6.1 Hoofdstraffen

Het Nederlandse strafrecht kent drie hoofdstraffen:

- de celstraf;
- de taakstraf;
- de geldstraf.

De maximale duur van de gevangenisstraf is per strafbaar feit verschillend en is in de wet vastgelegd. Bij een taakstraf verricht iemand onbetaalde arbeid voor bijvoorbeeld gemeenten, ziekenhuizen, Staatsbosbeheer of andere niet-commerciële instellingen. Voor minderjarigen is er ook de leerstraf, zoals een cursus sociale vaardigheden. De minimale geldboete bedraagt €3, de maximale geldboete is €870.000 (en voor rechtspersonen aanzienlijk meer).

Hoofdstraffen kunnen in combinatie met elkaar worden geëist en opgelegd.

Naast de hoofdstraffen kan de rechter ook bijkomende of voorwaardelijke straffen opleggen. Een bijkomende straf is bijvoorbeeld het inleveren van het rijbewijs en het verbeurd verklaren van wapens, drugs of vals geld.

6.2 Maatregelen

Naast hoofdstraffen kan een officier van justitie aan de rechter vragen om een maatregel op te leggen. Een maatregel is gericht op herstel (bijvoorbeeld door het betalen van een schadevergoeding) of op het beveiligen van de maatschappij.

Maatregelen zijn onder andere:

- Het ontnemen van het voordeel dat een verdachte met zijn misdrijven heeft behaald, zoals in het geval van diefstal, oplichting of handel in verdovende middelen.
- Het betalen van een schadevergoeding aan de staat ten behoeve van het slachtoffer.
- Een terbeschikkingstelling (TBS) voor verdachten aan wie het strafbare feit slecht gedeeltelijk of helemaal niet kan worden toegerekend vanwege gebrekkige ontwikkeling of een psychiatrische ziekte of stoornis.

- Het plaatsen van een dader in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD).

6.3 Voorwaarden

Alle drie de hoofdstraffen kunnen onvoorwaardelijk of voorwaardelijk worden opgelegd. De voorwaardelijke straf is een (gedeelte van de) straf die niet wordt opgelegd. Daarbij geldt meestal een proefperiode waarin de veroordeelde zich niet schuldig mag maken aan een nieuw strafbaar feit (algemene voorwaarde). Ook kunnen bijzondere voorwaarden in deze proefperiode worden opgelegd waar de veroordeelde zich aan moet houden. Als de veroordeelde de opgelegde voorwaarden niet nakomt, kan de officier van justitie bij de rechter eisen dat de voorwaardelijk opgelegde straf alsnog ten uitvoer wordt gelegd. De proeftijd bedraagt in de meeste gevallen twee of (maximaal) drie jaar. Bijzondere voorwaarden kunnen ook geadviseerd, gevorderd en opgelegd worden bij de schorsing van de voorlopige hechtenis.

De rechter bepaalt aan de hand van feiten en omstandigheden welke bijzondere voorwaarden passend zijn voor de desbetreffende verdachte. De bijzondere voorwaarden richten zich op voorkomen van recidive en het beperken van de risico's voor de samenleving en eventuele slachtoffers. De wet onderscheidt veertien verschillende bijzondere voorwaarden, onderverdeeld in vijf categorieën:

1. Herstellende voorwaarden (schadevergoeding aan het slachtoffer of storten van een waarborgsom aan het schadefonds geweldsmisdrijven);
2. Vrijheidsbeperkende voorwaarden (locatie-/contactverbod, locatiegebod, meldplicht);
3. Gedragsbeïnvloedende voorwaarden (verbod gebruik drugs en/of alcohol, gedragsinterventies);
4. Op zorg gerichte voorwaarden (klinische zorg (zoals een afkickkliniek), ambulante zorg, maatschappelijke opvang);
5. Overige voorwaarden (andere gedragsaanwijzingen, zoals meewerken aan schuldhulpverlening of middelencontrole).

In combinatie met een bijzondere voorwaarde kan de rechter de Reclassering opdracht geven om toezicht te houden op de naleving van de voorwaarden en de veroordeelde daarbij te begeleiden. Aan het reclasseringstoezicht en/of een bijzondere voorwaarde kan ook elektronisch toezicht (de zogenaamde 'enkelband') worden verbonden (art. 14c lid 4 Sr). Bij vrijheidsbeperkende voorwaarden heeft de politie een handhavende taak. De Reclassering adviseert het OM over de meest passende bijzondere voorwaarden voor verdachten.

7 Belangrijke wetsartikelen

7.1 Gedragsaanwijzing (509hh Sv.)

De Officier van Justitie is bevoegd een gedragsaanwijzing te geven aan een verdachte tegen wie ernstige bezwaren⁶ bestaan en die verdacht wordt van een strafbaar feit waardoor de openbare orde ernstig is verstoord, en waarbij grote vrees voor herhaling bestaat. De gedragsaanwijzing kan inhouden dat de verdachte wordt bevolen:

- Zich niet op te houden in een bepaald gebied;
- Zich te onthouden van contact met een bepaald persoon of bepaalde personen;
- Zich op bepaalde tijdstippen te melden bij de daartoe aangewezen opsporingsambtenaar;
- Zich te doen begeleiden bij (reeds ingezette) hulpverlening die van invloed kan zijn op het plegen van strafbare feiten door de verdachte.

Deze begeleidingsplicht bestaat dan bijvoorbeeld uit verplichte deelname aan een cursus over verantwoord alcoholgebruik of agressiebeheersing. Een gedragsaanwijzing is in principe op te leggen voor 90 dagen en driemaal te verlengen met 90 dagen – mits vervolging is ingesteld. De verdachte kan tegen de gedragsaanwijzing of verlenging ervan in hoger beroep.

7.2 Inrichting voor Stelselmatige Daders (art. 38m Sr.)

Een stelselmatige dader kan (als maatregel) worden geplaatst in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD). Deze maatregel is gericht op de beveiliging van de maatschappij en het voorkomen van recidive van de verdachte. Een derde doelstelling is gericht op het leveren van een bijdrage aan de oplossing van verslavingsproblemen of andere problemen die te maken hebben met het plegen van strafbare feiten. Er gelden enkele voorwaarden voor het vorderen en opleggen van ISD die zijn opgenomen in het Wetboek van Strafrecht en aanvullend in de OM-Richtlijn voor strafvordering bij meerderjarige veelplegers. De ISD-maatregel is op te leggen aan een stelselmatige dader die:

---

⁶ Ernstige bezwaren betekent dat het moet gaan om een zeer stevige verdenking.

- ten minste 18 jaar oud is;
- die over een periode van vijf jaren processen-verbaal tegen zich opgemaakt zag worden voor meer dan tien misdrijf feiten, waarvan ten minste één misdrijf in de laatste twaalf maanden, terug te rekenen vanaf de pleegdatum van het laatst gepleegde misdrijf feite;
- het door de verdachte begane feite een misdrijf betreft waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten¹;
- de verdachte in de vijf jaren voorafgaand aan het door hem begane feite tenminste driemaal wegens een misdrijf onherroepelijk tot een vrijheidsbenemende straf of maatregel, een vrijheidsbepenkende maatregel of taakstraf is veroordeeld, dan wel bij onherroepelijke strafbeschikking een taakstraf is opgelegd, het huidige feite is begaan na tenuitvoerlegging van deze straffen of maatregelen en er voorts ernstig rekening mee dient te worden gehouden dat de verdachte wederom een misdrijf zal begaan;
- de veiligheid van personen of goederen het opleggen van de maatregel eist.

De rechter kan de maatregel alleen opleggen als hij een advies over de wenselijkheid of noodzakelijkheid van de maatregel heeft, in de regel opgemaakt door de Reclassering, en als de Officier van Justitie de maatregel heeft gevorderd. De maatregel geldt voor ten minste één jaar en hoogstens twee jaar. De ISD-maatregel is een alternatief voor gevangenisstraf en kan derhalve niet worden opgelegd aan een persoon die ontoerekeningsvatbaar is.

7.3 Terbeschikkingstelling (art. 37 Sr.)

De terbeschikkingstelling is een maatregel die de rechter kan opleggen aan een verdachte van een misdrijf waar minimaal vier jaar gevangenisstraf op staat of van enkele specifiek in de wet genoemde delicten. Voorwaarde is dat de rechter ervan overtuigd is dat de verdachte tijdens het delict leed aan een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens. Daarnaast moet de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen het opleggen van de maatregel eisen. Als er aan de toerekeningsvatbaarheid van een verdachte wordt getwijfeld, wordt de verdachte gedragskundig onderzocht. Dit wordt gedaan door een psycholoog en een psychiater, verbonden aan het Nederlands Instituut voor de Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP). De resultaten van dit onderzoek worden vastgelegd in een Pro Justitia rapportage, waarin het advies kan zijn om een vorm van TBS op te leggen. Soms wordt een verdachte voor een diagnose en het bepalen van de toerekeningsvatbaarheid voor een observatieperiode van zeven weken opgenomen in de observatiekliniek van het NIFP, het Pieter Baan Centrum (PBC) in Utrecht. Voor de Pro Justitia-rapportage wordt, naast het onderzoek naar psychiatrische ziektebeelden of persoonlijkheidsstoornissen, ook het risicoprofiel van de verdachte onderzocht. Verder wordt onderzocht of een behandeling noodzakelijk is om eventueel gevaarlijk gedrag van betreffende persoon in de toekomst te voorkomen. TBS

OPENBAAR MINISTERIE

wordt in combinatie met een tijdelijke gevangenisstraf opgelegd en de rechter kan twee soorten TBS opleggen:

1. TBS met dwangverpleging: de verdachte wordt opgenomen in een TBS-kliniek. De TBS-periode kan na afloop steeds worden verlengd. Uitzondering hierop is de gemaximeerde TBS, deze mag slechts één keer worden verlengd met in totaal een maximale duur van vier jaar. Bij gemaximeerde TBS gaat het om een misdrijf dat niet gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van één of meer personen.
2. Voorwaardelijk TBS: de verdachte hoeft niet opgenomen te worden in een TBS-kliniek zolang deze zich houdt aan gestelde voorwaarden die o.a. zien op behandelingen en/of inname van medicijnen. In het algemeen geldt dat TBS met voorwaarden bedoeld is voor personen die niet te gevaarlijk zijn, een niet te ernstig misdrijf hebben begaan en een betrouwbare bereidheid tot medewerking tonen.

7.4 Ontoerekeningsvatbaarheid (art. 39 Sr.)

Artikel 39 Sr. luidt: "Niet strafbaar is hij die een feit begaat, dat hem wegens de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn geestvermogens niet kan worden toegerekend." In de volksmond wordt dit ontoerekeningsvatbaarheid genoemd. Het begrip "gebrekkige ontwikkeling" duidt op een aangeboren gebrek. Onder een ziekelijke stoornis wordt een veelvoud aan geestelijke stoornissen verstaan die de wilsvorming of de waarneming beïnvloeden. Er kan slechts een beroep op ontoerekeningsvatbaarheid worden gedaan als aan de volgende drie eisen is voldaan:

1. bij de verdachte was tijdens het plegen van het feit sprake van een gebrekkige ontwikkeling of een ziekelijke stoornis van de geestesvermogens;
2. tussen de stoornis en het strafbare feit bestaat een voldoende aannemelijk causaal verband;
3. het feit kan de verdachte op basis van de stoornis niet toegerekend worden.

Als wordt geoordeeld dat een verdachte volledig ontoerekeningsvatbaar was ten tijde van het delict, volgt ontslag van alle rechtsvervolging. In deze gevallen kan wel TBS of een zorgmachtiging dan wel een rechterlijke machtiging als maatregel⁷ worden opgelegd, om de verdachte te helpen en/of om de maatschappij te beschermen. Wanneer wordt geoordeeld dat een verdachte verminderd toerekeningsvatbaar was ten tijde van het delict, wordt hij schuldig bevonden,

---

⁷ Dit kan via 2.3 Wet Forensische Zorg, een schakelbepaling naar de Wvfgz waarin staat dat ook de strafrechter een Zorgmachtiging of Rechterlijke Machtiging kan opleggen als dat nodig is in het kader van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde.

OPENBAAR MINISTERIE

maar kan zijn verminderde toerekeningsvatbaarheid grond zijn voor het opleggen van een lagere straf, al dan niet in combinatie met TBS.

7.5 Vrijheidsbeperkende maatregel (art. 38v Sr.)

De rechter kan een vrijheidsbeperkende maatregel (artikel 38v Sr) opleggen om strafbare feiten te voorkomen of om de maatschappij te beveiligen. De maatregel kan inhouden dat de verdachte:

- zich niet mag ophouden in een bepaald gebied;
- geen contact mag hebben met een bepaald persoon/bepaalde personen;
- op bepaalde tijdstippen op een bepaalde locatie aanwezig moet zijn;
- en/of zich op bepaalde tijdstippen moet melden bij de daartoe aangewezen opsporingsambtenaar.

De rechter kan bevelen dat de maatregel dadelijk uitvoerbaar⁸ is. De vrijheidsbeperkende maatregel kan afzonderlijk of in combinatie met een geldboete, taakstraf, vrijheidsstraf of een andere maatregel worden opgelegd. De maatregel kan voor ten hoogste vijf jaren worden opgelegd. Bij de maatregel wordt een vervangende hechtenis bepaald (min. 3 dagen) die bij iedere overtreding kan worden opgelegd, tot een duur van maximaal 6 maanden.

7.6 Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)

Vanaf 1 januari 2020 zijn de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd) van kracht. De Wet verplichte GGZ ziet toe op de toeleiding van personen met een psychische stoornis naar een aantal vormen van verplichte zorg. Het OM is in deze civiele procedure procesregisseur en is verantwoordelijk voor de voorbereiding en indiending van een verzoekschrift bij de rechtbank.

In geval van een crisissituatie, waarbij een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht, kan de burgemeester een crisismaatregel nemen. Dit is een beschikking van de burgemeester waarin tijdelijk verplichte zorg voor betrokkene is opgelegd. Een crisismaatregel wordt opgelegd bij een acute situatie waarin verplichte zorg noodzakelijk is.

Een zorgmachtiging wordt aangevraagd wanneer de aanvragende partij denkt dat het gedrag van een persoon als gevolg van een psychische stoornis leidt tot ernstig nadeel en deze persoon zich verzet tegen zorg. Het proces van de besluitvorming over de zorgmachtiging wordt gevolgd als er sprake is van ernstig nadeel, maar geen sprake is van een onmiddellijk dreigend nadeel. Er is dus geen sprake (meer) van een crisissituatie.

---

⁸ Zie paragraaf 8.1 voor een nadere toelichting.

De Wet Zorg en Dwang is van toepassing op personen met een psychogeriatrische aandoening en/of verstandelijk beperking. De verzoekersrol voor de rechterlijke machtigingen op grond van de Wet Zorg en Dwang ligt bij het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ).

Aanvullend op bovengenoemde wet is er de Wet Forensische Zorg (Wfz). Een belangrijk doel van de Wet Forensische Zorg is de aansluiting van straf en zorg te verbeteren. Via de schakelbepaling in artikel 2.3 krijgt de strafrechter de bevoegdheid om in bepaalde situaties, naast een strafrechtelijk vonnis ook een civiele machtiging op grond van de Wet verplichte GGZ of Wet Zorg en Dwang af te geven.

8 Juridische processen

8.1 Dadelijke uitvoerbaarheid (DUT)

De rechter kan de voorwaarden die bij een voorwaardelijke straf horen direct uitvoerbaar verklaren. Dit geldt ook voor het toezicht op de naleving van die voorwaarden door de Reclassering. Dit is geregeld in de artikelen 14e Sr en artikel 77a SR Jeugdstrafrecht.

De proeftijd verbonden aan de voorwaarden gaat in dat geval in op de dag van de einduitspraak (artikel 14b lid 3, sub c). Deze regeling bestaat om te voorkomen dat een veroordeelde zich in afwachting van het hoger beroep of de cassatie onttrekt aan het toezicht. De bescherming van de samenleving en het/de slachtoffer(s) prevaleert. De rechter kan ambtshalve beslissen tot dadelijke uitvoerbaarheid of op vordering van de OvJ. In hoger beroep kan de dadelijke uitvoerbaarheid tevens worden bevolen.

8.2 Tenuitvoerlegging voorwaardelijke straf (TUL)

Als iemand zich in de vastgestelde proeftijd van de voorwaardelijke straf niet aan de algemene of bijzondere voorwaarden (zie ook paragraaf 6.3) houdt, dan kan de Reclassering een negatieve terugmelding doen aan het AICE. Via een aantal stappen wordt dan door het OM het verzoek bij de rechter neergelegd om de voorwaardelijke straf alsnog ten uitvoer te brengen.

8.3 Voorlopige tenuitvoerlegging (VTUL)

Als iemand de bijzondere en/of algemene voorwaarden overtreedt en als gevaarlijk wordt beschouwd, is het mogelijk iemand onmiddellijk op te pakken en af te straffen. Het OM moet daarvoor de voorlopige tenuitvoerlegging van de straf vorderen. Dit is een spoedregeling. Het OM moet daarom gelijktijdig ook de definitieve vordering TUL indienen bij de rechtbank, die binnen 30 dagen op zitting behandeld moet worden.

8.4 Voorwaardelijke Invrijheidsstelling (VI)

De voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) geldt voor onvoorwaardelijke en onherroepelijke gevangenisstraffen van meer dan één jaar en heeft tot doel de kans op herhaling van het plegen van strafbare feiten te verminderen. Bij gevangenisstraffen tussen de één en twee jaar komt de veroordeelde in aanmerking voor v.i. Dat kan nadat één jaar en een derde van het overige deel van de gevangenisstraf is ondergaan. Bij gevangenisstraffen van meer dan twee jaar komt de veroordeelde na twee derde van de gevangenisstraf in aanmerking voor v.i. met een maximum van twee jaar⁹.

Het OM beslist of een gedetineerde in aanmerking komt voor voorwaardelijke invrijheidsstelling. Het OM beslist ook over het verlenen en herroepen van de v.i. en kan de beslissing over de verlening uitstellen. De veroordeelde komt alleen bij goed gedrag gedurende de hele detentieperiode in aanmerking voor v.i. Ook veiligheidsrisico's en slachtofferbelangen spelen een belangrijke rol bij de afweging van het OM. De v.i. heeft als algemene voorwaarde dat een veroordeelde geen strafbare feiten pleegt. Daarnaast is het mogelijk om bijzondere voorwaarden op te leggen. Het OM beslist welke voorwaarden worden opgelegd. Deze worden afgestemd op de persoon en zijn gedrag. Voorbeelden zijn:

- een locatieverbod;
- vestigingsverbod;
- verbod op vrijwilligerswerk;
- contactverbod;
- een gebiedsverbod;
- een meldplicht bij de Reclassering;
- en/of een behandelverplichting.

De voorwaarden gelden tijdens de v.i.-proeftijd, die gelijk is aan het restant van de gevangenisstraf. Uitzondering hierop is als het restant korter is dan één jaar. In dat geval geldt een v.i.-proeftijd van één jaar.

De Centrale Voorziening voorwaardelijke invrijheidsstelling (CVvi) is de afdeling binnen het OM die zich bezighoudt met de v.i. De CVvi is onderdeel van het Ressortsparket en gevestigd in Arnhem. De CVvi beslist welke voorwaarden worden opgelegd en controleert of deze worden nageleefd. Om dit zorgvuldig te kunnen doen, laat de CVvi zich voor ieder besluit informeren door andere partijen. De CVvi krijgt informatie van de gevangenis, de Reclassering, de politie, (gedrags-)deskundigen en van de officier van justitie of de advocaat-generaal die

---

⁹ Dit geldt alleen voor veroordeelden vanaf 1 juli 2021. In het geval van een onherroepelijk vonnis voor 1 juli 2021, geldt de oude regeling van voorwaardelijke invrijheidsstelling, namelijk twee derde van de gevangenisstraf zonder maximum van 2 jaar.

OPENBAAR MINISTERIE

zich met de strafzaak heeft beziggehouden. Ook informeert het CVvi bij de slachtoffers of nabestaanden of zij wensen hebben bij een mogelijke v.i.

In de praktijk ligt het uitvoeren van de controle bij de Reclassering en de politie. Als een veroordeelde tijdens de proeftijd een nieuw strafbaar feit pleegt, dan kan de v.i. worden opgeheven. De veroordeelde moet dan de resterende tijd van de gevangenisstraf alsnog uitzitten. De CVvi heeft drie mogelijkheden als een veroordeelde (één van) de bijzondere voorwaarden overtreedt:

- een waarschuwing geven;
- wijzigen of aanscherpen van de voorwaarden;
- de v.i. geheel of gedeeltelijk herroepen.

De ernst van de overtreding en het gedrag van de veroordeelde zijn leidend in de te kiezen optie. De veroordeelde kan bezwaar aantekenen bij de rechter tegen het niet verlenen van v.i. of het uitstellen van een beslissing omtrent v.i. Jeugd.

9 Jeugd

9.1 Adolescentenstrafrecht (ASR)

Het ASR is het adolescentenstrafrecht. De rechter kan bij jongeren tussen de 16 en 23 jaar kiezen of de verdachte wordt veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht of het volwassenenstrafrecht. Het uitgangspunt is dat jongeren van 16 en 17 jaar worden berecht volgens het jeugdstrafrecht en jongeren van 18 tot 23 jaar volgens het volwassenenstrafrecht. Maar de rechter kan op grond van de ernst van het delict en de persoonlijkheid van de verdachte van dit uitgangspunt afwijken. Het ASR geeft rechters daarmee meer mogelijkheden om maatwerk te bieden. In het Jeugdstrafrecht staat het belang van de jongere centraal en ligt het accent op een pedagogische aanpak. De gedachte is dat zolang de hersenen nog in ontwikkeling zijn, het gedrag van een verdachte bijgestuurd kan worden, waarmee de kans op recidive afneemt. De rechter neemt deze overweging mee in zijn beslissing. De Reclassering kan advies uitbrengen over de ontwikkeling van een meerderjarige verdachte, eventueel in samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Er is geen advies van een gedragsdeskundige nodig om het jeugdstrafrecht toe te passen bij jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar. Dit is wel het geval als een rechter wil overgaan tot een Gedragsbeïnvloedende Maatregel (GBM) en voor een plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ).

9.2 Kinderbeschermingsmaatregel (KB)

De kinderrechter kan een maatregel voor kindbescherming opleggen. Dit gebeurt in situaties waarin ernstige zorgen zijn over het veilig opgroeien van één of meer kinderen binnen een gezin. In eerste instantie wordt hulp geboden in een vrijwillig kader. Als dit geen effect heeft, of het gezin of het kind de hulp niet

accepteert, dan wordt ingegrepen. Verschillende instanties kunnen de Raad voor de Kinderbescherming inschakelen: de gemeente, een jeugdhulpaanbieder, een gecertificeerde instelling (GI) voor jeugdbescherming en Veilig Thuis. De RvdK onderzoekt of de ontwikkeling van het kind ernstig in gevaar is en zal, als dit het geval is, een verzoek tot een KB indienen bij de kinderrechter. Deze beslist of een maatregel nodig is. Er zijn twee maatregelen die opgelegd kunnen worden:

- een ondertoezichtstelling (OTS);
- een gezagsbeëindigende maatregel.

9.3 Ondertoezichtstelling (OTS)

De OTS (artikel 1:255 BW¹⁰) is de belangrijkste maatregel van de kinderbescherming, die door de kinderrechter kan worden opgelegd. Doorgaans verzoekt de Raad voor de Kinderbescherming om een OTS maar het OM en de ouder/verzorger kan dit tevens doen als de RvdK geen verzoek indient. Het doel van de OTS is kinderen te beschermen die in hun ontwikkeling worden bedreigd of veiligheidsrisico's lopen. De maatregel is erop gericht ouders te ondersteunen en te begeleiden. De OTS wordt uitgevoerd door een hiertoe gecertificeerde instelling; de uitvoering wordt gedaan door een professional, de gezinsvoogd. Een OTS duurt één jaar, maar kan op verzoek van de gezinsvoogd telkens met één jaar worden verlengd. Een OTS is pas aan de orde als het gezin niet of onvoldoende vrijwillig meewerkt aan verbetering van de situatie. De procedure valt onder het civiel recht.

9.4 Gezagsbeëindigende maatregel

Als de ontwikkeling van een kind ernstig bedreigd wordt, kan de kinderrechter het gezag van de ouders beëindigen. Een gecertificeerde instelling of een pleegouder krijgt dan het gezag. De RvdK, het OM en pleegouders die het kind langer dan een jaar in hun gezin hebben opgenomen en verzorgen, kunnen een verzoek indienen tot het beëindigen van het gezag. Wanneer dit verzoek wordt toegewezen hebben de ouders officieel niets meer over het kind te zeggen. De voogd betreft hen voor zover mogelijk en informeert hen over het kind. De beëindiging van het gezag duurt tot het kind 18 jaar is. Ouders kunnen wel een verzoek indienen bij de kinderrechter om hen het gezag weer terug te geven.

10 OM in het netwerk Straf met Zorg

Bij veel verdachten is sprake van problematiek op meerdere leefgebieden. De constatering dat de verdachte kampt met achterliggende problemen, betekent niet automatisch dat het strafrecht kan worden ingezet om iemand naar hulp of behandeling toe te leiden, zeker als het gaat om relatief lichte delicten. En in de

---

¹⁰ Het BW is het Burgerlijk Wetboek, waarin het civiel recht is opgenomen.

OPENBAAR MINISTERIE

gevallen dat dit wel kan en ook gebeurt, komt er altijd een moment dat het strafrechtelijk traject eindigt, terwijl de problemen waarschijnlijk nog niet (allemaal) zijn verdwenen. Daarom blijft bij deze groep goede samenwerking met de reclassering, gemeenten en zorginstanties van belang, zoals die bijvoorbeeld plaatsvindt in de Zorg- en Veiligheidshuizen.

De Zorg- en Veiligheidshuizen vervullen een belangrijke functie in de verbinding tussen het zorg- en veiligheidsdomein. De focus ligt daarbij op complexe, domeinoverstijgende problematiek en personen met een hoog veiligheidsrisico. Het doel is het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval.

Het OM bespreekt in het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen personen met complexe problematiek waarvan beoordeeld moet worden óf dan wel op welke manier de inzet van het strafrecht aan de orde is. Onder regie van het Zorg- en Veiligheidshuis wordt voor deze personen een integraal plan van aanpak opgesteld. Het OM levert een bijdrage aan dit integrale plan van aanpak. Hierbij stelt het OM zich altijd de vraag of de inzet van het strafrecht proportioneel is. Dat betekent bijvoorbeeld dat bij bijzondere voorwaarden die gericht zijn op gedragsproblematiek er een verband moet zijn tussen deze problematiek en het gepleegde delict en dat de voorwaarde bijdraagt aan het oplossen van die problematiek.

Het feit dat het OM sleutelpartner is in de samenwerking in de Zorg- en Veiligheidshuizen betekent dat het OM medeverantwoordelijkheid draagt voor het netwerk, ook al ligt de regie op de samenwerking in het netwerk bij de gemeenten. Dit betekent dat het OM zich bewust is van de eigen rol en verantwoordelijkheid, dat zij met de overige partners spreekt over hun verantwoordelijkheid, rol en aanwezigheid in het netwerk en hen daar (indien nodig) ook op aanspreekt. Het OM wil herkenbaar (duidelijk), zichtbaar en consistent (voorspelbaar) zijn in haar werkwijze in het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen. Om dit te bereiken wil het OM duidelijk zijn in de uitgangspunten die zij hanteert en in wat de partners in het netwerk minimaal van het OM kunnen verwachten:

- Het OM participeert alleen in een casusoverleg als er sprake is (of is geweest) van een strafbaar feit, of indien er sprake is van gevaarstelling of indien de kans op recidive groot is en de inzet van het strafrecht een wezenlijk onderdeel van het plan van aanpak is of kan zijn.
- Het OM maakt samen met de partners in elk arrondissement afspraken over de manier waarop het OM betrokken is bij de selectie van zaken die door het Zorg- en Veiligheidshuis in behandeling worden genomen (selectiviteit).

OPENBAAR MINISTERIE

- Participeren in de netwerksamenwerking betekent dat onze partners van het OM mogen verwachten dat:
  - het OM informatie uitwisselt met netwerkpartners om de bespreking van de casuïstiek (die gezamenlijk beoordeeld is als complex) voor te bereiden;
  - het OM expertise inbrengt in de casusoverleggen door deel te nemen aan deze overleggen als er sprake is van complexe casuïstiek waarbij er sprake is (of is geweest) van een strafbaar feit, of als er sprake is van gevaarzetting of wanneer de kans op recidive groot is en de inzet van het strafrecht een wezenlijk onderdeel van het plan van aanpak is of kan zijn;
  - het OM in de monitoringsfase actief de voortgang op het eigen aandeel in het integrale plan van aanpak volgt en terugkoppelt over de afdoening van zaken van personen die bekend zijn in het Zorg- en Veiligheidshuis zodat een plan van aanpak hier eventueel op kan worden aangepast;
  - het OM signaleert naar het Zorg- en Veiligheidshuis als de totstandkoming en/of de monitoring van een integraal plan van aanpak stagneert.
- Het uitwisselen van informatie vindt altijd plaats conform de geldende privacy wet- en regelgeving en alleen indien er sprake is van een actueel privacyconvenant.

Aanvullend op de overleggen binnen de Zorg- en Veiligheidshuizen participeert het OM in andere netwerkoeverleggen en samenwerkingsverbanden zoals de actieoverleggen Huiselijk geweld en Kindermishandeling en de RIEC's. Ook hier is uitgangspunt van het OM om, vanuit ieders wettelijke taak en verantwoordelijkheid, samen te komen tot de beste passende maatschappelijke aanpak.